

19 augusti 2015

ARKITEKTURVÄNNER. Sent omsider kom då sommaren, just då de flesta verksamheter drar igång med full kraft. Men det är bara att glädjas och njuta- naturen prunkar, blåbär och lingon är rekordstora, svampsången förefaller strålande. I sommarbrevet beskrev vi turbulensen och turerna kring ArkDes framtid. Och vi vet inte mer nu än vi visste då i frågan. Det vi vet är att Kerstin Brunnbergs förordnande vid ArkDes förlängts året ut samt att kulturministern besökte ArkDes strax före midsommar. Och att utredningen Gestaltad Livsmiljö – en ny politik för arkitektur, form och design ska komma i oktober. Men, som vi också skrivit tidigare, har Väpningsstyrelsen beslutat att arbetet i föreningens tills vidare ska pågå som vanligt. Här är alltså programmet för höstens första hälft. Vi hoppas det känns inspirerande!

SENSOMMARVANDRING : SÖDRA ÄNGBY- DEN VITA STADEN

Södra Ängby, den vita staden (1934-40), är en villaförstad som består av drygt 500 villor utströdda på två berg vid Mälarens norra strand. Området är Europas största område med enfamiljshus i en alldeles egen och regional tolkning av den internationella funktionalismen, ibland kallad nordisk funktionalism. Under denna vandring får vi, förutom att höra om områdets historia även ett unikt tillfälle att komma in i två av de mera bemärkta villorna, vilka presenteras av sina ägare. På Pilos väg hälsar vi på hos familjen Johansson som bor i ett av de arkitektoniskt mer välkomponerade husen (arkitekt Edvin Engström). På Molinvägen hälsar vi på hos familjen Källenius, som bor i områdets största villa, ett spektakulärt hus ett närmast teatermässigt rumsligt upplägg (arkitekt Björn Hedvall). Vår guide på den drygt kilometerlånga vandringen är Thorbjörn Andersson, landskapsarkitekt och professor.

TID & PLATS: Måndagen den 14 september. Samling kl 18.00 vid Ängbyplans T-banestation och avslut vid Islandstorgets (båda Gröna linjen).

AVGIFT: 100 kr

ANTAL: Högst 50 personer

LÖRDAGSUTFLYKT: DET EXPANSIVA UPPLANDS VÄSBY

Upplands Väsby är en expansiv och växande kommun som är framsynt och engagerad i bostads- och stadsbyggnadsfrågor. Nu är vi välkomna att ta del av deras planering och besöka några områden inom kommunen. Vi börjar på samhällsbyggnadskontoret i Väsby centrum där vi möter vår värd bygglovchefen arkitekt Erik Olsson som ger en överblick över aktuella planeringsfrågor, bl a om det stora omvandlingsarbete som pågår i kv. Fyrklövern intill centrum. Därefter promenerar vi längs Centralvägen, kommunens nya "stråk", till Messingen (White arkitekter) vid stationen. Detta är en viktig satsning i det nya Upplands Väsby med ett kommande kulturkomplex som startat med kommunens gymnasieskola och fått Stora Samhällsbyggnadspriset 2012. Efter lunch i åker vi med buss till områden som en gång visades vid den första bostadsmässan Bo85, Grimsta by och Carlslund, och andra mer nutida som Baldersvägen och Wäckare Äng.

TID & PLATS: Lördagen den 26 september. Samling vid Klarabergsviadukten vid Centralen kl.9.00. Bussen återvänder till stan vid 16-tiden.

AVGIFT: 550 kr, inklusive lunch. Anmälan och inbetalning senast den 14 september.

HÖSTENS FÖRELÄSNINGAR: TVÅ BÖCKER OCH EN TV- SERIE

Även denna höst kommer vi att ordna tre föreläsningar. Den första och den sista föreläsningen knyter vardera an till en aktuell och spännande bokutgivning under sensommaren, medan den andra föreläsningen kopplar vi till en aktuell TV- serie. Således: Två böcker och en TV- serie. Liksom i våras äger föreläsningarna rum i Tekniska Nämndhusets hörsal första onsdagen i månaden kl 18.00 till ca 19.30.

AVGIFT: Föreläsningarna kostar 150 kr/ gång. Om man betalar för alla tre föreläsningarna kostar det 360 kr. OBS! Även icke medlemmar är välkomna: Så ta med dig familj, vänner och kollegor och låt dem bekanta sig med föreningen- och med arkitekturen!

SÖDRA ÄNGBY- MODERNISM, ARKITEKTUR, LANDSKAP.

I höst kommer en bok om Södra Ängby, området som presenterats ovan. Boken samlar sig kring nio kapitel skrivna av några av de främsta experterna inom ämnet och som beskriver modernismens uppkomst och utveckling på kontinenten för att sedan landa i denna stockholmsförstad. Föreläsningen ger ett svep genom boken. Där får vi veta hur tankarna formades hos stadsplanerarna, hur de påverkades av de internationella influenserna från exempelvis Frankrike och Tyskland, vilka arkitekter som ritade husen, hur husen byggdes och var de nyinflyttade kom ifrån. Men i Södra Ängby kan vi också avläsa något annat. Vi ser reflektionen av ett nytt, modernt samhälle som växer fram, byggt på tankar om demokrati, framtidstro, folkhälsa och gemenskap. Södra Ängby blir med det en spegel av det nya Sverige, en del av folkhemsbygget och även av den svenska modellen, som i sin tur studerades internationellt under benämningen Sweden - the middle way. Det var en tid när Sverige var världens modernaste land. Föreläsningen kan ses som en fördjupning av de intryck och informationer som givits vid septembervandringen, men förutsätter givetvis inte att man var med på denna. Thorbjörn Andersson, landskapsarkitekt och professor och en av bokens fyra redaktörerna kommer att hålla denna föreläsning.

TID: Onsdagen den 7 oktober.

FRÖKEN FRIMANS STOCKHOLM.

TV-serien Fröken Frimans krig (från 2013) bygger på en sann historia från 1905. Det är berättelsen om några stockholmskvinnor som under ledning av lärarinnan Anna Whitlock (verklighetens fröken Friman) bildade en kooperativ matbutik som de kallade Svenska Hem. Det blev en spännande kamp. För hur gör kvinnor som varken har rösträtt eller egna pengar? När de får alla Stockholms manliga handlare emot sig? Trots motståndet fanns efter 10 år fem butiker i Stockholm och över 3000 medlemmar. Selma Lagerlöf, Ellen Key, Elin Wägner - "alla" den tidens kända kvinnor var med! Den första butiken låg på Jakobsbergsgatan 6 och flyttades senare till Mäster Samuelsgatan 3. Såväl Vasastan som Kungsholmen, Södermalm och Lidingö fick butiker innan Svenska Hem gick ihop med Konsum Stockholm år 1916. Journalisterna Monika Björk och Eva Kaijser har skrivit boken som TV-serien bygger på. De kommer och berättar historien om vad som hände i verkligheten med kvinnorna, butikerna och den kamp för kvinnornas rösträtt som alla samtidigt deltog i. TV-serien återkommer med nya avsnitt i jul.

TID: Onsdagen den 4 november.

ARKITEKTUREN BERÄTTAR HISTORIEN OM SVERIGE.

Den svenska Arkitekturens historia är namn på Fredric Bedoires två nya praktverk i två band som spänner över perioderna 1000- 1800 och 1800-2000. Här vävs byggherrar och arkitekter, stilhistoria och byggnadsteknik samman med social utveckling och ekonomiska konjunkturen alltifrån kristnande och riksbildning fram till att industrialiseringen förändrar världen. I det andra bandet följer vi den begynnande industrialiseringen fram till dagens nyliberala postindustriella samhälle. På vägen träffar vi på 1800-tales entreprenörer och deras bostadshus och funktionella fabriker, det tidiga 1900-talets Jugend, Swedish Grace och funktionalismens 1930-tal då de sociala folkhemsfrågorna kommer i centrum. Efterkrigstidens storskaliga byggande, citysaneringarnas och miljonprogrammets tid leder fram till bokens avslutning: arkitekturen i dag. Allt detta är kanske snarare ett underlag för en föreläsningsserie - och kanske kan vi senare komma att landa i detta. Men nu talar vi om en föreläsning vars innehåll kommer att presenteras närmare i nästa medlemsbrev. Fredric Bedoire är professor emeritus från KTH och Konsthögskolans arkitekturskola och författare till ett stort antal intressanta och uppmärksammade böcker.

TID: Onsdagen den 2 december

STOCKHOLMS CENTRALSTATION

I oktober besöker vi Stockholms ombyggda Centralstation. På uppdrag av Jernhusen har Tengbom arbetat med denna omfattande ombyggnad som syftat till att modernisera stationen och förbättra byggnadens funktion och miljö. Ombyggnaden har genomförts i sju etapper under 2008 - 2015. Projektet har inneburit utmaningar för alla inblandade: Den gamla stationsbyggnaden är ett byggnadsminne, vilket givetvis inneburit många intressanta avvägningar mellan bevarandekrav, tillgänglighetskrav och andra funktionskrav. En kvarts miljon personer passerar dagligen centralstationen- och det skulle de göra även under ombyggnadsprocessen. Den ursprungliga Centralstationen invigdes 1871. Arkitekt var A W Edelsvärd. Byggnaden har sedan dess genomgått ett antal mer genomgripande förändringar. En påbyggnad gjordes 1910 av arkitekten F Zettervall som också svarade för om- och tillbyggnaderna under 1920-talet. Vid en stor ombyggnad under 1950-talet rensades fasaden från sina renässansdetaljerna och "ringen" i entréhallen togs upp. Mark Humphreys, kontorschef på Tengbom och ansvarig arkitekt för ombyggnaden berättar om projektet och guidar oss runt i byggnaden.

TID & PLATS : Tisdagen den 27 oktober kl 19.00 (OBS tiden!!!) vid "Ringens" i stora hallen.

AVGIFT: 100 kr

ANTAL: Högst 30 personer

WEEKENDRESA TILL GÖTEBORG

Då detta skrivs vet vi att resan till Göteborg den 3-4 oktober blir av- men också att det finns några platser kvar. Hör av dig om du vill delta i resan!

VISNING AV NY UTSTÄLLNING- MINGEL MED FINSKA ARKITEKTURMUSEETS VÄNFÖRENING

Lördagen den 17 oktober kommer vår förenings finska "systerförening" till Stockholm för ett studiebesök, som vi på kansliet hjälper dem lägga upp. På eftermiddagen hoppas vi få till stånd en visning av isländska Olafur Eliassons utställning (se nedan), som då finns på ArkDes. Planer finns på att låta eftermiddagen avslutas med ett mingel i Bloms Café. Vändeföreningen bjuds då också in till detta event. Mer information om detta kommer till föreningens medlemmar i mail och kan ses på föreningens hemsida. Intresserade som inte har mail kan få besked via telefon till kansliet.

ÖVRIGT

ANMÄLAN. Om inte annat anges: telefon 08 611 35 96 eller mail vannerna@arkdes.se

NÄSTA MEDLEMSBREV, 4:2015, kommer i slutet av oktober.

Detta händer på ArkDes...

REPROGRAMMING THE CITY. Skynda att se- eller återse- den fina utställningen innan den stänger den 30 augusti. I anslutning till denna ordnar Arkdes ett "Talks" den 26 augusti. Detta kan du läsa mer om på ArkDes hemsida.

VERKLIGHETSMASKINER. Under perioden 3 oktober – 17 januari visar ArkDes och Moderna Museet en utställning av den dansk-isländske konstnären Olafur Eliasson, född 1967.

Utställningen är den första större museipresentationen i Stockholm av hans konstnärskap. Den kommer att finnas i båda institutionernas tillfälliga utställningssalar som kommer att fyllas med installationer, skulpturala objekt och filmverk från tidigt 1990-tal till idag.

ARKDES MÖTESPLATSUPPDRAG. En av de bärande idéerna bakom förändringen av Arkitekturmuseet till ArkDes är verksamhetens s k mötesplatsuppdrag. ArkDes har således, utöver sin arkiv- och utställningsverksamhet, uppdraget att vara en kraftfull aktör i det offentliga samtalet om arkitektur och samhällsbyggnad. En redaktion och ett antal referensgrupper driver aktiviteterna under året på temat Bostad, Rättvis stad respektive Hållbar stad. I februari nästa år planeras en bostadsutställning som kan förväntas bli ett tydligt exempel på vad idéerna om mötesplatsuppdraget kan innebära.

ARKITEKTURENS VÄNNER, VÄNFÖRENING TILL ARKITEKTUR- OCH DESIGNCENTRUM

Mikaela Eckered, Inger Lundmark och Hanne Weiss Lindencrona. Kansliet,

tel 08-611 35 96, är säkrast bemannat på onsdagar kl. 10-16. e-post: vannerna@arkdes.se